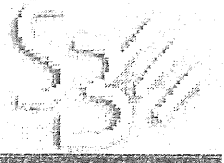

5311

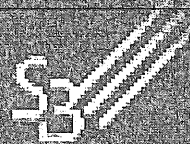
Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Çukurova University Institute of Social Sciences

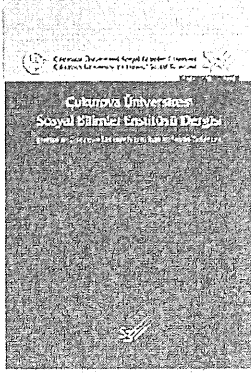
ISSN 1304 - 4899

Çukurova Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Journal of Çukurova University Institute of Social Sciences

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi

Anasayfa

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından yılda iki kez (Nisan ve Ekim aylarında) yayınlanan Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (Journal of Çukurova University Institute of Social Sciences), değerli bilim insanlarının katkılan ile 1987 yılından bu yana sosyal bilimler alanında hakemli bir dergi olarak yayın hayatına devam etmektedir. Dergimiz, sosyal bilimler alanında yer alan yerli ve yabancı tüm üniversitelerin öğretim elemanlarının bilimsel yazılarına açıktır. Bu yönüyle çok sayıda akademisyene hizmet vermenin mutluluğunu yaşamaktayız.

TÜBİTAK-ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanı (SBVT) Oluşturma Kurulunca değerlendirilen dergimizin, 2003 sayıları itibarıyla Sosyal Bilimler Veri Tabanı'na alınması uygun bulunmuştur. Dergimiz TÜBİTAK/ ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanına (SBVT) dâhil olmasının yanında Ocak 2007 tarihinden bu yana EBSCO-CEEAS (Central & Eastern European Academic Source) veri tabanında da taranmaktadır. Dolayısıyla dergimiz, sosyal bilimler alanında, bilimsel nitelik bakımından diğer nitelikli dergiler arasındaki yerini almış bulunmaktadır. Dergimizin bilimsel niteliğinin korunması ve daha da geliştirilebilmesi amacıyla yeniden yapılanma çalışmaları sürdürülmektedir. Bu kapsamda dergimizin tüm sayıları Ocak 2005 itibarıyla internete aktarılmış ve bu tarihten itibaren dergimize gönderilen ve hakem sürecini geçen tüm makaleler <http://sbaski.cu.edu.tr/dergi/> internet adresinde yayımlanmaya başlanmıştır. Dergimiz yine yeniden yapılanma kapsamında Nisan 2012 tarihinden itibaren hizmetlerini (yayın kabul ve hakemlik süreci vb.) online olarak vermeye başlamıştır.

Enstitümüz ve Dergimiz Yayın Kurulunun amacı; çağdaş, güvenilir, bilimsel nitelik bakımından üstün bir derginin yapılması ve yayımının sürdürülmesidir. Bu amacın gerçekleştirilmesi yolunda özveri göstererek bize destek veren, makalelerimizin bilimsel niteliklerinin belirlenmesinde yol gösterici olan ve hakemlik yapan öğretim üyelerine, yayın kurulumuz ve danışma kurulumuz üyelerine teşekkürü bir borç biliriz.

Dergimizin daha da geliştirilmesinin ancak eleştiriler sonucu mümkün olabileceğine inanıyoruz. Bu nedenle tüm eleştirilere her zaman açık olduğumuzu tekrar ifade etmek ister, eleştirii sahiplerine şimdiden teşekkür ederim

Prof.Dr. Yıldırım Beyazıt ÖNAL
Enstitü Müdürü

Anasayfa

Makale Gönder

E-Dergi Hakkında

Bilgiler

Kayıt Yapılır

Oturum Aç

Dergi İle İlgili

E-Dergi Hakkında

Çukurova Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Journal of Çukurova University Institute of Social Sciences

Sahibi / Owner
Ç.U. Sosyal Bilimler Enstitüsü adına
Enstitü Müdürü Prof. Dr. Yıldırım Beyazıt ÖNAL

Derleyen / Managing Editor
Prof. Dr. İ. Çetin DERDİYOĞLU

Yayın Kurulu / Board of Editors
Prof. Dr. İ. Çetin DERDİYOĞLU (Başkan)
Prof. Dr. Hasan KAYIKLIK
Doç. Dr. Kemal Can KILIÇ
Yrd. Doç. Dr. Oya AYGÜN

Danışma Kurulu / Advisory Board
Prof. Dr. Abdülkadir ACARLIOĞLU, Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Gül DÜRMEZİOĞLU KOSE, Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Marcel ERDAL, Johann Wolfgang Goethe-Universität
Prof. Dr. İrfan ERDOĞANI, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Cahit KAVCAR, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Barbara KELLNER-HEGINKEL, Freie Universität Berlin
Prof. Dr. Yunus KISHALI, Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. Tamer KOÇEL, İstanbul Kültür Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet ÜNAL, University Mürchen-Çukurova Üniversitesi
Prof. Dr. Birol YEŞİLADA, Portland State University
Prof. Dr. Ali YILDIRIM, Ortadoğu Teknik Üniversitesi

Derleme Sekreteri / Editorial Secretary
Doç. Dr. Kemal Can KILIÇ

Dizgi-Mizanpaj / Typesetter

Copyright © Ekim 2011
Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Tüm hakları mahfuzdur.

TÜBİTAK / ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanına (SBVT) dâhildir.
Dergimiz EBSCO-CEEAS (Central & Eastern European Academic Source) veri tabanında taranmaktadır.
Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi yılda en az 2 kez yayımlanan hakemli bir dergidir. Dergide yayımlanan makalelerin dil ve bilim sorumluluğu yazarlara aittir. Makaleler kaynak gösterilmeden kullanılamaz. Elektronik veya mekanik yöntemlerle (fotokopi dâhil) herhangi biçimde basılamaz ve / veya çoğaltılamaz.

Adres / Address:
Ç.U. Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü
01230 Balçalı / ADANA
Tel: 0 (322) 338 65 74
Faks: 0 (322) 338 69 47
E- Posta: sosbil@cu.edu.tr
İnternet adresi: <http://sosyalbilimler.cu.edu.tr>

Kapak Tasarımı: Metin AYGÜN
Baskı: Çukurova Üniversitesi

[E-Dergi Hakkında](#) | [Yayın Kurulu İle İlgili](#) | [Makale Yazma Kuralları](#) | [Yazarlar İçin Edin](#) | [Telif Hakkı ve Yazar Hakları](#)

Yıl:2015/Cilt:24/Sayı:2

MAKALE ANA SAYFA
DERGİ DUYURULARI
INDEX (1987 - 2007)
YAZIM KURALLARI
DERGİ HAKKINDA
DERGİ KAPAĞI
MAKALE TAKİP ÇİZELGESİ

MAKALE :: üye-giriş

Kullanıcı:

Şifre:

[şifre?] [yeni üyelik]

MAKALE :: arama

Bütün alanlarda

Bu Sayı Hakkında

- Kurumların Çalışmalarında Kalitenin Sağlanması için Temel Gereklilikler Doç. Dr. Recai AKYEL
- Atatürk'ün Müzik Devrimi Doç. C. Hakan ÇUHADAR
- Coğrafi İşaretlemenin Katma Değer Olusturmada Bir Arac Olarak Kullanımı Yrd. Doç. Dr. Tufan ÖZSOY
- Örgüt Kültürü Ve İşyerinde Dışlanma Arasındaki İlişki: Mersin Üniversitesi Çalışanları Üzerinde Bir Uygulama Doç. Dr. Cemile ÇELİK; Arş. Gör. Alaiddin KOŞAR
- Türkiye'de Arapça Dialektleri Karşılaştırmalı Tipolojije Doğru Doç. Dr. Muna ÖZEZEN
- Fikri Mülkiyet Hakları Ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki: G8 Ülkeleri Üzerine Bir Uygulama Arş. Gör. Fatma Merve PARLAKİLDİZ, Prof. Dr. Enver Alper GÜNEL
- Seçilmiş Oecd Ülkeleri için Beseri Sermaye Ve Ekonomik Büyüme İlişkisinin Analizi Arş. Gör. Fatma Merve PARLAKİLDİZ
- J-egrişine Etkisine Dair Literatür Taraması Doktora Öğrencisi Emine AKTUNÇ DEMİRBAŞ
- Intellectual Property Rights And Economic Growth In Europe Yrd. Doç. Dr. Ebru ARICIOĞLU; Doç. Dr. Okyay UÇAN
- Çatışma Çözme Eğitim Programının İlköğretim 6. Ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Çatışma Çözme Davranışları Üzerindeki Etkisi Uzm. Psk. Dan. Suat KILIÇARSLAN; Prof. Dr. Meral ATICI
- Hegy Seasonal Unit Root Test: An Application On Balance Of Payments In Turkish Economy Doç. Dr. Mehmet ÖZMEN; Arş. Gör. Sera ŞAKLI
- Nabi'nin "otur" Redifli Gazeline Ontolojik Bir Bakış Arş. Gör. Bilge KARGA
- Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Ve Flört Davranışlarına Göre Karşı Cinsle İlişkide Sosyal Yetkinlik İnancının İncelenmesi Prof. Dr. Turan AKBAŞ; Yrd. Doç. Dr. Öner ÇELİKRALELİ; Arş. Gör. İdris Eren TÜRKÖĞLU
- Eğilence Bağlamında Suçun Ve Öteki Kimliğinin Mesurlaştırılması: "ulan İstanbul" Dizisinin Analizi Yrd. Doç. Dr. Ece İNİİR
- Ums Kapsamında Canlı Duran Varlıkları Muhasebeleştirilmesinde Kullanılan Hesaplara Yönelik Bir Alan Araştırması Yrd. Doç. Dr. Metin UYAR; Doç. Dr. Mehmet Fatih GÜNER
- Mevlânâ'da Kötülük Problemi Ve İlahi Adalet Savunusu Yrd. Doç. Dr. Tuna TUNAGÖZ
- Neoklasik Paradigma Olarak Washington/post Washington Uzlaşısının Yükselişi Ve Düşüşü: Post-keynezyen Alternatif Yaklaşımı Yrd. Doç. Dr. Yelda TEKGÜL; Prof. Dr. Mehmet Fatih ÇIN
- Emek Üretkenliği Ve Ücret Teorisi Yrd. Doç. Dr. Adnan DOĞRUYOL; Arş. Gör. Kıvanç AYDINLAR
- Türkiye için İkiz Açıkların Ekonometrik Analizi Doç. Dr. Mehmet ÖZMEN; Arş. Gör. Burhan BİÇER
- Üniversite Öğrencilerinin Tüketim Sürecine Etki Eden Sosyalleşme Araçlarının Öğrencilerin Materyalist Eğilimi Ve Marka Bilinci Üzerindeki Etkisine Yönelik Bir Pilot Çalışma Öğr. Gör. Sezen BOZYIĞIT

- 21 Geleneksel Ve Online Mağazalardan Ürün Satın Alım Süreçlerinde Tüketici Görüşlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma Yrd.Doç.Dr. Eda YAŞA ÖZELTÜRKAY; Merve GENÇ
- 22 Yerel Yönetimlerin Mali Özerkliği Ve Avrupa Birliği Ülke Uygulamalarından Örnekler Doç.Dr. İrfan TÜRKÖĞLU; Yrd.Doç.Dr. Adil BUCAKTEPE
- 23 Poverty Rate And Its Determinants For 12 Statistical Regions Of Turkey: Generalized Maximum Entropy Approach Yrd.Doç.Dr. Hüseyin GÜLER; Prof.Dr. Fikri AKDENİZ; Prof.Dr. Hasan Altan ÇABUK; Arş.Gör. Sibel ÖRK ÖZEL
- 24 Türkiye İcin is-aile Dengesi Ölçeğinin Alt Boyutları Ve Belirleyicileri Yrd.Doç.Dr. Hüseyin GÜLER; Doç.Dr. Ebru ÖZGÜR GÜLER
- 25 Metal (çelik) Kullanım Yoğunluğu Hipotezinin Türkiye Ekonomisi İcin Sınanması Prof.Dr. Fikret DÜLGER; Dr. Salih GENÇER; Arş.Gör. Almila BURGAÇ ÇİL
- 26 Turizm Fakülteleri Bünyesindeki Rekreasyon Programları İcin Müfredat Kapsamı Önerisi: Bilimetric Bir Çalışma Doç.Dr. Göknil Nur SEVER; Arş.Gör. Mehtap Özkan BUZLU
- 27 Türkçede İste Sözcüğü Ve Orhan Kemal'in Önce Ekmek Adlı Öyküsündeki Görünümleri Öğr.Gör. Tasemin ÇELİK
- 28 The Concept Of Al-fisq / Al-faasiq In The Ouran And Its Historical Adventure Of Transformation Doç.Dr. Bekir TATLI

TURİZM FAKÜLTELERİ BÜNYESİNDEKİ REKREASYON PROGRAMLARI İÇİN MÜFREDAT KAPSAMI ÖNERİSİ: BİLİMETRİK BİR ÇALIŞMA

Göknil Nur SEVER*
Mehtap Özkan Buzlu**

ÖZET

Türkiye’de hem turizm hem de beden eğitimiyle ilgili fakülte ve yüksekokullar altında açılmaya başlanan rekreasyon bölümlerinin nasıl yapılanması gerektiği konusunda tartışmaların yaşandığı bir süreçten geçilmektedir. Açılan rekreasyon bölümlerinin misyon ve vizyonları, müfredat tasarımları, ders içerikleri ve dolayısıyla bu bölümlerden mezun olacak öğrencilerin mesleki yeterliliklerinin ne olacağı konusunda bir netlik kazanılabilmiş değildir. Bu çalışma, farklı fakülte ve yüksekokullar altındaki rekreasyon bölümlerinin amaçları ve müfredatlarının hem ‘entegre’ hem de ‘birbiriyle örtüşmeden’ nasıl tasarlanacağını netleştirebilmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bunun için de rekreasyonun ilişkili olduğu alanlar altındaki konumlanışının (multidisipliner yapısının) daha net anlaşılması gerekmektedir. Çalışma, bilim dalına ilişkin bir analiz amacı taşıması bakımından bilimetrik bir çalışmadır. Proquest veri tabanında 1917-2014 yılları arasında yayınlanan rekreasyon konulu 619 tam metin İngilizce tez araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. İnsanın duygusal düşünsel doğası ile ilgili alanlar, insanın fiziksel doğası ile ilgili alanlar, doğal çevre ile ilgili alanlar ve yapılandırılmış çevre ile ilgili alanlar olmak üzere dört farklı kategoriye göre gruplanan tez başlıklarına kelime bulutu analizi (word clouds) uygulanmıştır. Kelime bulutlarının sentezi yoluyla ulaşılan bulgular ışığında, farklı birimler altında açılacak rekreasyon bölümlerinin müfredat kapsamına yönelik öneriler sunulmuştur. Bu çalışmada elde edilen bulgular ayrıca; rekreasyonun multidisipliner yapısına göre farklı araştırma rota ve sahalarına işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon Eğitimi, Bilimetri, Görsel Veri Analizi, Kelime Bulutu Analizi

ABSTRACT

Recreation is a research subject for various scholarly research and also recreation education is provided by various departments belong to various scientific areas. This variability causes confusion about the scope and content of the programs related to recreation. The purpose of this study is to discover the scope and content of various recreation programs and propose an appropriate curriculum for the recreation divisions belong to tourism faculties. A scientometric approach which enables researchers to concentrate on the qualities of a scientific field is adopted for this study. 619 recreation

---

*Doç.Dr., Mersin Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü,
goknilnurkocak@gmail.com

**Arş.Gör., Mersin Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü,
mehtapozkanbuzlu@hotmail.com

related thesis/dissertations published in the Proquest data base between the years 1917-2014 are examined. Content analysis has been generated by using 'word clouds' which is one of the visual data analysis techniques. Some specific implications proposed for the recreation programs about the scope and content of curriculum. The findings of this study also point out scholarly recreation research route and content.

Keywords: Recreation Education, Scientometrics, Visual Data Analysis, Word Clouds

Giriş

Rekreasyon ve boş zaman bölümleri ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde 1920'lerin ortalarında açılmaya başlamıştır (Kızanıklı, 2014, s. 49). Dünya genelinde sayıları hızla artan rekreasyon bölüm ve anabilim dallarının, ağırlıklı olarak üniversitelerin Sağlık Bilimleri Fakültelerinde (Uygulamalı Sağlık Bilimleri ya da Sağlık Meslek Fakülteleri gibi), Spor Teknolojisi Yüksek Okullarında (Sağlık, Rekreasyon, Park ya da Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulları gibi) ve Turizm ve Ağırlama İşletmeciliği Yüksek okullarında (Turizm, Rekreasyon, Park ya da Turizm İşletmeciliği Yüksek Okulları) yer aldığı görülmektedir (Tütüncü, 2008, s. 95).

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994) 'nda belirtilen "Boş zamanların değerlendirilmesinde eğitim ve organizasyon faaliyetlerini yürütecek nitelikli elemanların yetiştirilebilmesi amacı ile üniversitelerin beden eğitimi ve spor bölümlerinde "rekreasyon" anabilim dalı açılacaktır" ifadesi (Kalkınma Bakanlığı, 2015a) ve Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)'ndeki "Boş zamanların değerlendirilmesinde eğitim ve organizasyon faaliyetlerini yürütecek insan gücünün yetiştirilmesi amacıyla üniversitelerde rekreasyon ana bilim dalı tesis edilecektir" ifadesinden Türkiye'de de rekreasyon eğitimine yönelik planlamaların 1990'lı yılların başlarından itibaren yapılmaya başlandığı anlaşılabilmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2015b). Üniversitelerarası Kurul'un (ÜAK) 3 Temmuz 1998 tarihinde Muğla Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu bünyesinde Rekreasyon Bölümü açılması yönünde Yüksek Eğitim Kurulu Başkanlığı'na görüş bildirilmesine karar verilmesinin ardından, Yükseköğretim Kurumunun 12.04.2000 tarihli toplantısında Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları (BESYO) bünyesinde Rekreasyon Bölümünün açılmasına karar verilmiş, başta Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi olmak üzere üniversitelerin BESYO'ları altında Rekreasyon bölümleri açılmaya başlanmıştır (Zorba, 2008, s. 54). Türkiye'de Turizm eğitimi fakülteleşme süreci öncesinde, rekreasyon bölümleri yalnızca BESYO'lar bünyesinde yer almaktaydı. Turizm eğitiminde fakülteleşme süreciyle birlikte, Turizm Fakülteleri altında da rekreasyon ve rekreasyon yönetimi bölümleri açılmaya başlanmıştır. Günümüzde hem Turizm Fakülte ve Yüksekokulları hem de BESYO/Spor Bilimleri Fakülteleri (SBF)/Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulları (SBT) altında açılan rekreasyon ve rekreasyon yönetimi bölümlerinin nasıl yapılanması gerektiği konusunda tartışmalar sürmektedir.

Akdeniz Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda 24-25 Şubat 2012 tarihleri arasında gerçekleştirilen III. Rekreasyon Bölümleri Koordinasyon Toplantısı'nda rekreasyon bölümlerine ilişkin sorunlar, rekreasyon bölümlerinin misyon ve vizyonu, dünyadaki rekreasyon bölümü müfredatları ile ülkemizdeki olanakların karşılaştırılması, uygun müfredat geliştirme ve müfredatların uyumluluğunu sağlayabilme, öğrenci istihdamı konuları tartışılmıştır (Akyıldız, 2012, s. 146). Toplantı

sonucunda belirtilen sorunlar için gerekli önlemlerin alınıp, çözüm yolları bulunabilmesi için dernekleşme yoluna gidilmesine karar verilmiş olup, bu aşamada programların müfredat kapsamlarının ve tasarımlarının belirlenmesi yönünde bir karara rastlanmamıştır. Dokuz Eylül Üniversitesi, Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu ve Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi tarafından düzenlenen, 17-20 Nisan 2014 tarihleri arasında gerçekleştirilen “Rekreasyon ve Rekreasyon Yönetimi Programlarının Amaçları Ne Olmalı” adlı arama konferansında, rekreasyon bölümlerinin, program amaçları, müfredat tasarımları, ders içerikleri, mezunlara yönelik meslek tanımları konuları tartışılmıştır (Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi, 2014). Şu ana kadar konuyla ilgili yapılan çalışmalar ve tartışmalar, nelerin yapılması gerektiğini belirleme çabası niteliğindedir ve yapılması gerekenler için yol göstericidir. Ancak yapılması gerektiğine ve önemine vurgu yapıldığı halde; farklı fakülte ve yüksekokullar altında açılan rekreasyon ve rekreasyon yönetimi bölümlerinin, program amaçları, müfredat tasarımları ve ders içeriklerinin nasıl olması gerektiği konusunda henüz netlik sağlanamadığı görülmektedir.

Literatür Taraması ve Problem Sunumu

Türkiye’de farklı fakülte ve yüksekokullar altında açılmaya başlanan rekreasyon bölümlerinin yapılması ile ilgili olarak; rekreasyon yönetimine ilişkin lisans düzeyinde müfredat geliştirmeyi (Tütüncü, Taş ve Kiremitçi, 2008), rekreasyonda kurumsallaşma ve uzmanlaşmayı (Tütüncü, 2012), Türkiye’deki rekreasyon eğitiminin genel yapısını (Kızanıklı, 2014) ve rekreasyon bölümlerinin tercih edilme nedenleri ile bölüm öğrencilerinin beklentilerini (Zorba, Cerit, Gümüşdağ ve Evli, 2013) konu alan çeşitli çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM), Akademia Sosyal Bilimler İndeksi (ASOS Index) ve Google Akademik’te yapılan taramada konuyla ilgili olarak yukarıda belirtilen çalışmalar dışında başka bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Halen başlangıç evresinde sayılabilecek tartışmaları ilk başlatan Tütüncü (2008), rekreasyonun ‘sportif rekreasyon’, ‘rekreasyon yönetimi’ ve ‘terapötik rekreasyon’ u barındırması gerektiğini vurgulamış ve ülkemizde bu üç unsuru kapsayan bir program çeşitliliğinin sağlanamamasının önemli bir sorun olduğunu belirtmiştir. Tütüncü, Taş ve Kiremitçi (2012), beden eğitimi ve spor ile ilgili fakülte ve yüksekokulların rekreasyonu, ‘insanın sağlıklı bir yaşam sürmesi’ ve ‘spor’ açısından ele alınması gerektiğini ve ilgili okulların rekreasyon terapisi ile rekreasyonel rehberlik alanlarına odaklanması gerektiğini belirtmişlerdir. Ancak aynı çalışmada, turizm ile ilgili fakülte ve yüksekokullar bünyesinde açılan ‘Rekreasyon Yönetimi’ bölümlerinin, ‘Turizm İşletmeciliği’ bölümlerinden farklı olarak ne üreteceğinin belirsiz olduğundan bahsedilmekte ve hem turizm hem de beden eğitimi-spor ile ilgili fakülte ve yüksekokullardan mezun olacak bireylerin görev tanımları ve mesleki unvanlarının birbirinden ayrıştırılamamasının ileride bazı sorunlara yol açabileceği ifade edilmektedir. Zorba ve arkadaşları (2013), rekreasyon bölümlerinin tercih edilme nedenleri ve bölüm öğrencilerinin beklentilerini araştırdıkları çalışmada, açılan rekreasyon bölümlerinde amaca uygun müfredat belirlenmediği ve takip edilen ülkelerdeki rekreasyon programına uygun eğitim verilmediğinden bahsedilmektedir. Kızanıklı (2014), Türkiye’deki yükseköğretim kurumlarında rekreasyon eğitiminin

genel yapısını ortaya koymayı amaçladığı çalışmada, rekreasyon eğitiminin diğer disiplinler ile ilişkisini ortaya koymak için rekreasyon ile ilgili Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nde yayınlanan lisansüstü tezlerinin anabilim dallarını incelemiştir. Bu çalışma, Türkiye'de farklı anabilim dallarında rekreasyon ile ilgili hazırlanan lisansüstü tez sayılarına işaret etmektedir. Sever ve Özkan Buzlu (2014); rekreasyonun hangi disiplinlerce incelendiğini araştırmışlar, böylece alanın multidisipliner yapısının kapsamını belirlemeye çalışmışlardır. Bu araştırmaya göre rekreasyon; eğitim, turizm, sosyoloji, tarih, psikoloji, sağlık, kinesiyoloji, beden eğitimi, spor, coğrafya, ekonomi, ormancılık, işletme, ziraat, çevre tasarımı ve planlaması ve peyzaj mimarlığı gibi çok farklı ve çeşitli disiplinlerin ilgi alanına girmektedir.

Rekreasyonun multidisipliner doğası gereği farklı disiplinler altında açılan programların müfredat ve hatta ders kapsamlarının, hem birbirlerine entegre ve hem de birbirleriyle çakışmadan nasıl tasarlanacağı bir problem alanıdır. Bu durum, farklı disiplinler altındaki rekreasyon programlarının özgün misyon tanımlamalarını da güçleştirmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Yöntem

Bu araştırma; turizm fakülteleri bünyesinde açılması planlanan rekreasyon programlarının müfredat kapsamı hakkında öneri getirmek amacıyla tasarlanmıştır. Problem sunumunda işaret edildiği gibi farklı fakülteler altında aynı/benzer adlı programlar yer aldığı için; diğer programlarla çakışmayan ve turizm fakültelerinin genel misyonuna uygun bir kapsam önerilebileceği koşulda, araştırma amacına ulaşılması önem taşıyacaktır. Araştırmanın önemini savunabilmek için; turizm fakülteleri bünyesi dışındaki rekreasyon programlarının da kapsamını belirlemek gerekmektedir ve bu gereklilik (her ne kadar araştırmanın doğrudan amacı olmasa da) yöntem tasarımında yönlendirici olan alt amaçtır. Araştırma amacı gerçekleştirilebilmek için; farklı fakülteler bünyesinde yer alan diğer rekreasyon programlarının müfredat kapsamı belirlenerek hem alanın genel kapsam bilgisine; hem de diğer kapsamlardan hareketle ve kıyaslamalı biçimde, turizm çatısı altındaki programlar özelinde kapsam önerisine ulaşılabileceği düşünülmektedir.

Keşifsel nitelikteki araştırma amaçlarına ulaşabilmek için farklı yöntemler tercih edilebilir. Bu araştırmada da, farklı rekreasyon programlarının müfredatlarını derleyerek içerik analizi yapmak bir seçenek olabilir. Ancak müfredat kapsamlarının pek çok farklı koşuldaki etkilenebilmesi (programda görevli olan öğretim elemanlarının uzmanlık alanları, programın bağlı bulunduğu okulun genel misyonu, altyapı yeterlilikleri gibi) nedeniyle bu seçenek tercih edilmemiştir. Bu seçeneğe alternatif olarak, rekreasyon alanında farklı disiplinlerde yapılmış bilimsel araştırmaların kapsamlarının derlenerek içerik analizi yapılması tercih edilmiştir. Alternatif seçenek için; fakülteler bünyesinde lisans düzeyindeki programlarda verilen eğitimin, geri planda bilimsel araştırmalarla elde edilen bilgilerin sunum ve yorumuna dayandığı ön kabulü (*assumption*) belirleyici olmuştur. Rekreasyon konusunda farklı disiplinlerde yapılmış bilimsel araştırmaların kapsamından hareket etmenin, araştırmanın amacı ve ön kabulü dikkate alındığında daha geçerli olacağı değerlendirilmiştir. Bilimsel araştırmalar yoluyla üretilen bilginin, fakültelerde lisans düzeyinde aktarılan bilginin kapsam ve çeşitliliğinde belirleyici olduğu düşünülmektedir. Bilimsel araştırmalar en temelde anabilim dallarında

yapılmakta ve tez olarak raporlanmaktadır. Bu nedenle bu araştırmada rekreasyon alanında yazılmış lisansüstü tezlerin araştırma kapsamlarının, amaca uygun olarak yazıldıkları anabilim dallarıyla ilişkilendirilerek belirlenmesi yolu benimsenmiştir. Elbette tezlerin dışında makaleler yoluyla da çok önemli bilimsel araştırma bulguları raporlanmaktadır. Ancak makalelerde raporlanan araştırmaların, bilim dallarıyla nesnel biçimde doğrudan ilişkilendirmesi mümkün olmayacağı için, makalelerin incelenmesi amaca uygun görülmemiştir. Araştırma amacı doğrultusunda en kapsamlı ve çeşitli veriyi sunacağı düşünülerek Proquest veri tabanı tercih edilmiştir. Mart 2014 itibariyle yapılan taramada; 1917-2014 yılları arasında yayınlanmış, başlığında 'rekreasyon' kelimesi geçen ve Proquest veri tabanı tarafından konusu rekreasyon olarak belirlenmiş 664 teze ulaşılmış, ancak anabilim dalı/bölümü belirsiz 45 tez, araştırma amacına uygun olmadığı için değerlendirme dışı bırakılmıştır. Toplam 619 tez değerlendirmeye alınmıştır (267 yüksek lisans, 397 doktora). Değerlendirmeye alınan tezlerin 163 farklı anabilim dalı/bölümde üretildiği gözlenmiştir. Bu gözlemin, seçilen veri kaynağının amaca uygunluğunu teyit ettiği değerlendirilmektedir.

Farklı anabilim dallarının rekreasyon konusundaki ilgi alanlarını belirleyebilmek amacıyla öncelikle bu anabilim dallarını belirli bir mantık çerçevesinde grupta ihtiyacı duyulmuştur. Ana bilim dallarının çeşitliliği dikkate alındığında, hem hiçbir anabilim dalını dışlamayacak kadar geniş ve hem de farklı nitelikteki disiplinleri birbirinden kesin olarak ayıracak kadar kapsamı belirgin bir grupta yapmakta zorlukla karşılaşmıştır. Bu zorluğu aşabilmek için bilim dallarının nasıl gruplandırıldığı konusunda yazılmış literatüre başvurulmuş ve ayrıca bilim felsefesi konusunda uzman 3 akademisyenden görüş alınmıştır. Bu çabalar sonucunda; bilim dallarının gruplanması konusunda bir uzlaşımın olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgu karşısında, doğru bilim alanları gruplaması yapabilmek için tümevarım yerine tümden gelim yaklaşımı tercih edilmiştir. Yani önceden belirlenmiş üst gruplar altına veriyi yerleştirmek yerine, verideki belirli ortak özelliklerden hareketle soyutlama yaparak üst gruplara ulaşılmıştır. Bu sürecin sonunda, hiçbir veriyi dışlamadan ve karşılaştırmaya izin verecek nitelikteki bilim dalları gruplaması 4 başlık altında yapılmıştır. Araştırmada veriden hareketle belirlenen bilim alanlarına verilen kodlar şöyledir:

1. İnsanın duygusal düşünsel doğası ile ilgili alanlar.
2. İnsanın fiziksel doğası ile ilgili alanlar.
3. Doğal çevre ile ilgili alanlar.
4. Yapılandırılmış çevre ile ilgili alanlar.

Üst gruplama amacıyla yürütülen süreç, eş zamanlı olarak üst gruplar altındaki kümeleme işleminin de yapılmasını sağlamıştır. Bu süreçte ilk adımda her bir tezin örnekleme belirlenmiştir. Örneğin örnekleme insanlardan oluşuyorsa tezin ilk iki bilim alanından birine ait olduğu değerlendirilmiştir. Örnekleme örneğin bitki örtüsü, coğrafî veya mimari yapılar ise tezin son iki bilim alanından birine ait olduğu değerlendirilmiştir. Sonraki adımda; tezin ait olduğu bilim alanını kesinleştirmek için, araştırılan değişkenler ve yapılar değerlendirilmiştir. Ancak araştırmacıların kendi ilgi alanları olan 1. grup dışında yazılan tezlerin değişkenlerini veya yapılarını kesin olarak yorumlamaları mümkün olmamıştır. Bu tip şüpheler oluştuğunda tezlerin yöntem ve analiz bölümleri incelenmiştir. Örneğin tezde; psikometrik yaklaşım varsa 1. grupta belirtilen bilim alanına, biyometrik yaklaşım varsa 2. grupta belirtilen bilim alanına,

coğrafi veya jeolojik ölçümler varsa 3. grupta belirtilen bilim alanına, ekonometrik uygulama varsa 4. grupta belirtilen bilim alanına yerleştirilmiştir.

Bilimsel araştırma süreçlerinin ortaya konularak, bilimsel olguların karakteristiklerinin veya bilimde var olan süreçlerinin temel özelliklerin ortaya çıkarılması amacıyla yapılan araştırmalar “bilimetric araştırma” olarak adlandırılmaktadır (Xiao, 2010, s. 554). Bilimetric bir çalışmanın genel organizasyonu bir yandan temellendirme (justification) ve sınırlarını belirlemeyi (demarcation), diğer yandan metodolojik analiz ve ampirik araştırma yaklaşımını gerektirmektedir (Leydesdorff, 2001, s. 6). Bu araştırma bilimetric olarak nitelenebilir. Bilimetricin, belirli bir alandaki bilimsel yayınları inceleyen diğer bir yöntem olan bibliyometri ile ilk bakışta oldukça benzer olduğu düşünülebilir. Bilimsel çalışmalarda benzer parametreler (çalışmanın türü, konusu, dili, yılı gibi) üzerinden araştırmalar yapan bu iki yaklaşım, amaçları bakımından birbirinden farklılık göstermektedirler. Bibliyometride genel olarak bilimsel yayınlara ilişkin değerlendirmeler yapılarak alanın genel yapısının ve alanyazının gelişiminin ortaya çıkarılması amaçlanır (Kodaş 2014; Turan, 2014; Evren ve Kozak, 2013). Bilimetric; araştırma konularının en sık dayandığı disiplinlerin, bilimsel yayınlarda incelenen konuların ve farklı konulara ilişkin artışların tespit edilerek (Leydesdorff ve Gauthier, 1996; Konur, 2011; 2012a; 2012b) bilim alanlarının/bilim dallarının analiz edilmesini amaçlar (Al, 2009, s. 232). Bununla birlikte, birbiriyle oldukça ilişkili olan bilimetric ve bibliyometrinin birlikte kullanıldığı çalışmalar da mevcuttur (Konur, 2011; Montoya, Montoya, Gomez, Manzano-Agugliaro ve Alameda-Hernández, 2014).

Veri setinin kodlama ve gruplama işlemi tamamlandıktan sonra analiz aşamasına geçilmiştir. İçerik analizi için görsel veri analizi tekniklerinden kelime bulutu analizi (word clouds) uygulanmıştır. Kelime bulutu bir metin içerisindeki kelimeleri, sıklık derecelerini dikkate alarak görselleştirmeye yarayan bir araç olup, kaynak metinde görünme sıklığına bağlı olarak yazıtipi boyutu belirlenen kelimeleri bir araya toplamayı sağlamaktadır (Hunt, Gao ve Xue, 2014, s. 2). Bir metin içerisinde en çok öne çıkan kelimelerin daha büyük yazıtipi boyutlarında ve bazen de farklı bir yazıtipi renginde gösterildiği bu teknik, kelime ya da kelime gruplarının önemini ya da etkisini görsel olarak göz önüne sermektedir (Riggs ve Hu, 2013, s. 522). Bu bakımdan, kelime bulutlarından yararlanılarak yapılan görsel veri analizi, içerik analizi açısından etkin bir teknik olarak değerlendirilmektedir.

Analiz ve Bulgular

Araştırmanın verisini oluşturan ve tez başlıklarından oluşan metni analize uygun hale getirmek için öncelikle metin üzerinde bazı değişiklikler yapılmıştır. Metin içerisindeki bütün kelimeler büyük harflere dönüştürülmüştür. Metin içerisinde sıkça geçen ‘rekreasyon’, ‘rekreasyonel (recreational)’ ve ‘çalışma (study)’ kelimeleri çıkarılmıştır. Ayrıca, edatlar çıkartılmış ve noktalama işaretleri kaldırılmıştır. Her bir kategorideki tez başlıkları *wordle* programına aktarılmış ve kelime bulutları kullanılarak içerik analizi uygulanmıştır (wordle.net). Orijinal veriden daha doğru sonuçlar alabilmek için analiz aşamasında veri Türkçe’ye çevrilmemiştir. Her bilim alanı kategorisi için ayrı analiz uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre, belirlenen her bir bilim alanına düşen tez sayıları ve oranları şu şekildedir:

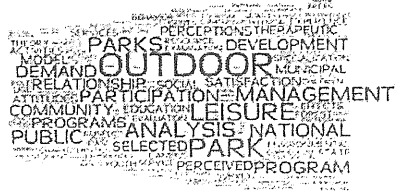
1. İnsanın duygusal/düşünsel doğası ile ilgili alanlar (n=511, %83)
2. İnsanın fiziksel doğası ile ilgili alanlar. (n=34, %5)
3. Doğal çevre ile ilgili alanlar (n=27, %4)
4. Yapılandırılmış çevre ile ilgili alanlar (n=47, %8)

Rekreasyon konulu tezler içerisinde; eğitim, turizm, sosyoloji, tarih, psikoloji, örgütsel yönetim, liderlik, ekonomi, işletme, politika, kamu yönetimi, kamu politikası ile ilgili tez başlıkları “insanın duygusal/düşünsel doğası ile ilgili alanlar” kategorisi altında toplanmıştır. Rekreasyon konulu tezler içerisinde, sağlık, kinesiyojoloji, beden eğitimi, egzersiz ve spor ile ilgili olan tez başlıkları “insanın fiziksel doğası ile ilgili alanlar” kategorisi altında toplanmıştır. Tezler içinde yapılan kapsamlı incelemede; insanın fiziksel ve zihinsel bakımdan sağlıklı olmasını destekleyen ve yaşam kalitesini artırmaya yönelik aktivite ve terapiyi içeren terapötik rekreasyon ve terapötik rekreasyon programlarının, hem insanın duygusal / düşünsel doğası hem de insanın fiziksel doğası ile ilgili olduğu görülmektedir. Terapiye yönelik olarak psikoloji, sosyoloji ve örgütsel yönetim ile ilgili terapötik rekreasyon araştırmaları ya da terapötik rekreasyon eğitimi ile ilgili araştırmalar, “insanın duygusal/ düşünsel doğası ile ilgili alanlar” kategorisinde değerlendirilirken; doğrudan sağlık, psikiyatri, rehabilitasyon ve fiziksel aktiviteye yönelik terapötik rekreasyon araştırmaları “insanın fiziksel doğası ile ilgili alanlar” kategorisine dahil edilmiştir.

Rekreasyon konulu tezler içerisinde; coğrafya, antropoloji ve doğal kaynaklar ile ilgili çalışmalar doğal çevre ile ilgili alanlar kategorisi altında toplanırken; ziraat, şehir ve bölge planlama, çevre tasarımı ve planlaması, tarım, ormancılık, peyzaj mimarlığı, mimarlık, kırsal ekonomi, tarım ekonomisi ile ilgili tez başlıkları, “yapılandırılmış çevre ile ilgili alanlar” kategorisine dahil edilmiştir.

Kelime bulutu analizinin yapısı hakkında fikir vermek için, Şekil 1’de dört farklı bilim alanı kategorisindeki tez başlıklarından hareketle elde edilen görseller sunulmuştur.

İnsanın Duygusal/Düşünsel Doğası İle İlgili Alanlar

İnsanın Fiziksel Doğası İle İlgili Alanlar

Doğal Çevre İle İlgili Alanlar

Yapılandırılmış Çevre İle İlgili Alanlar

Şekil 1: Bilim Alanları Kategorilerine Göre Kelime Bulutları (Tez Başlıklarından Hareketle)

Kelime bulutları aracılığıyla yapılan içerik analizi sonuçlarından, anlamlı bulgulara ulaşmak için sentez yapılmıştır. Analize İngilizce olarak sokulmuş olan kelimeler, sentez aşamasında Türkçe'ye çevrilmiş, böylece bulguların sunumunun Türkçe olması sağlanmıştır. Sentez sonucunda elde edilen bulgular 1, 2, 3 ve 4 numaralı tablolarda sunulmuştur.

Tablo.1 İnsanın Duygusal Düşünsel Doğası İle İlgili Alanlar

Araştırmada Saptanan Bölümler/ ABD	Örneklene n Kitle	Araştırılan Değişkenler	İncelenen Yapılar/Konular
Eğitim, Turizm, Sosyoloji, Tarih, Psikoloji,	Toplum, Gençler, Ergenler,	Davranışlar, Fayda, Aktiviteler, İhtiyaç,	Boş zaman / boş zaman aktiviteleri (leisure), rekreasyon programları ve hizmetleri, boş zaman eğitimi, rekreasyon eğitimi ve rekreasyon müfredatı.

Örgütsel Yönetim, Liderlik, Ekonomi, İşletme, Politika, Kamu Yönetimi, Kamu Politikası	Öğrenciler, Yöneticiler, Uzmanlar, Engelliler, Aileler, Ziyaretçiler, Çalışanlar, Yetişkinler, Çocuklar	Talep, Tutum, Katılım, Memnuniyet, Deneyim, Tercihler (Preference/Choice), Kalite, Refah, İlgilenim (Involvement), Kültür, Kısıtlamalar, Risk, Algı, Çatışma, Değer, Maliyet, Özellikler, Deneyim, Yeterlikler	Rekreasyon ve Turizm	Boş zaman ve turizm davranışları, turizm ve rekreasyon alanlarında sürdürülebilir gelişim uygulamaları, rekreasyon ve turizm etki analizi, rekreasyon ve turizm talebi, kırsal turizm ve rekreasyon, açık hava rekreasyonu ve doğa turizminin çevresel etkileri, turizm ve rekreasyona yönelik tutundurma faaliyetleri.
			Terapötik Rekreasyon	Terapötik rekreasyonun sosyal etkileri ve yaşamsal faydaları, terapötik rekreasyon müfredatı çeşitliliğine yönelik öğrenci algıları, boş zaman ve terapötik rekreasyon eğitimi, boş zaman yaşam stilini desteklemeye yönelik terapötik rekreasyon programları, toplumsal terapötik rekreasyon programları, terapötik rekreasyonda kalite değerlendirme, terapötik rekreasyon yöneticilerine yönelik iş analizi, yöneticilerin yeterlikleri, terapötik rekreasyon çalışanlarında tükenmişlik, terapötik rekreasyon uzmanlarının mesleki gelişim ihtiyaçları, terapötik rekreasyonda uzmanlaşma, terapötik rekreasyon müfredatı değerlendirme, terapötik rekreasyonun bir hizmet olarak incelenmesi.
			Zaman ve Rekreasyon	Rekreasyon yönetimi, rekreasyon programları yönetimi, rekreasyon alanlarının yönetimi, kamu alanlarının yönetimi, risk yönetimi, çatışma yönetimi, ziyaretçi etki yönetimi, gelir yönetimi ve örgütsel yönetim.
			Rekreasyon, Ekonomi ve Politika	Rekreasyon talebi modellemesi (recreation demand modelling), rekreasyon talebini etkileyen çevresel ve politik faktörler, talep modelleri ve rekreasyon talebinin tahminlenmesi, rekreasyonun ekonomik değeri (value) ve ekonomik etkileri, kamu ve rekreasyon politikası.

Tablo 1’de sunulan “insanın duygusal/düşünsel doğası ile ilgili alanlar” kategorisine ait kelime bulutundaki en belirgin (metin içerisindeki frekansı en yüksek) kelimeler incelendiğinde, bu alana giren tezlerde rekreasyonun; toplum, gençler, ergenler, öğrenciler, yöneticiler, uzmanlar, engelliler, aileler, ziyaretçiler, çalışanlar, yetişkinler ve çocuklar gibi çok çeşitli örnekleme türleri üzerinde incelendiği görülmektedir. Bu kategorideki tezlerde en çok araştırılan değişkenler ise; davranış,

fayda, aktiviteler, ihtiyaç, talep, tutum, katılım, memnuniyet, deneyim, tercihler (preference/choice), kalite, refah, ilgilenim (involvement), kültür, kısıtlamalar, risk, algı, çatışma, değer, maliyet, özellikler, deneyim, yeterlikler ve uzmanlaşmadır. Boş zaman, rekreasyon ve eğitimle ilgili olarak; boş zaman / boş zaman aktiviteleri (leisure), rekreasyon programları ve hizmetleri, boş zaman eğitimi, rekreasyon eğitimi ve rekreasyon müfredatları konularının, insanın duygusal / düşünsel doğası ile ilgili alanlarda çalışılmış olduğu görülmektedir. Bu alanda yönetimle ilgili olarak; rekreasyon yönetimi, rekreasyon programları yönetimi, rekreasyon alanlarının yönetimi, kamu alanlarının yönetimi, risk yönetimi, çatışma yönetimi, ziyaretçi etki yönetimi, gelir yönetimi ve örgütsel yönetim konularının incelendiği görülmektedir. Rekreasyonun ekonomik boyutuyla ilgili olarak; rekreasyon talebi modellemesi (recreation demand modeling), rekreasyon talebini etkileyen çevresel ve politik faktörler, talep modelleri ve rekreasyon talebinin tahminlenmesi, rekreasyonun ekonomik değeri (value) ve ekonomik etkileri, kamu ve rekreasyon politikası konuları çalışılmıştır. Turizm ile ilgili olarak; boş zaman ve turizm davranışları, turizm ve rekreasyon alanlarında sürdürülebilir gelişim uygulamaları, rekreasyon ve turizm etki analizi, rekreasyon ve turizm talebi, kırsal turizm ve rekreasyon, açık hava rekreasyonu ve doğa turizminin çevresel etkileri, turizm ve rekreasyona yönelik tutundurma faaliyetleri konularının çalışıldığı görülmektedir. İnsanın duygusal/düşünsel doğası ile ilgili alanlardaki terapötik rekreasyon ile ilgili tezlerde; terapötik rekreasyonun sosyal etkileri, terapötik rekreasyonun yaşamsal faydaları, terapötik rekreasyon müfredatı çeşitliliğine yönelik öğrenci algıları, boş zaman ve terapötik rekreasyon eğitimi, boş zaman yaşam stilini desteklemeye yönelik terapötik rekreasyon programları, toplumsal terapötik rekreasyon programı, terapötik rekreasyonda kalite değerlendirme, terapötik rekreasyon yöneticilerine yönelik iş analizi, terapötik rekreasyon çalışanlarda tükenmişlik, terapötik rekreasyon uzmanlarının mesleki gelişim ihtiyaçları, terapötik rekreasyon yöneticilerinin yeterlikleri, terapötik rekreasyonda uzmanlaşma, terapötik rekreasyon müfredatı değerlendirme, terapötik rekreasyonun bir hizmet olarak incelenmesi konularının araştırıldığı tespit edilmiştir.

Bu çalışmada; Turizm Fakülteleri bünyesindeki Rekreasyon Bölümleri için müfredat kapsamı önerisine ulaşılmaya çalışılırken, bu programların diğer fakülteler bünyesindeki aynı isimli programlarla örtüşmemesi ve fakat aynı zamanda da, ihtiyaç duyulacak tüm bilgi külliyatı açısından diğer programlarla entegre bir nitelik göstermesi gereği gözetilmiştir. Bu nedenle takip eden tablolarda diğer bilim alanlarının ilgi kapsamına giren alanlarla ilgili olarak da genel bulgular sunulmaktadır.

İnsanın fiziksel doğası ile ilgili alanlarındaki tezlerde; farklı toplumlar ya da topluluklar, gönüllüler, terapötik rekreasyon uzmanları, engelliler, hastalar, öğrenciler, bunama hastaları, otizm hastaları, çocuklar, istismara uğrayan ergenler, psikiyatrik yardım alan ergenler gibi çeşitli örneklem türleri üzerinden çalışıldığı görülmektedir. Bu kategoride, softball, slow-pitch, kaya tırmanıcılığı, atletizm gibi sporlarla ilgili çalışmalar dikkat çekmektedir. Ayrıca, insanın fiziksel doğası ile ilgili alanlarındaki rekreasyon konulu tezlerde; terapötik rekreasyon hizmetleri, sağlık kuruluşlarındaki rekreasyon programları, yaşlılar için rekreasyon, spor ve fiziksel aktivite olanakları, topluluk sporları, farklı toplumların fiziksel aktiviteleri, alkol bağımlılığının önlenmesine yönelik terapötik rekreasyon hizmetleri, üniversite rekreasyonunda yararlanmalar ve yapısal faktörler, üniversitelerde fiziksel rekreasyon için tesis

planlaması ile ilgili trendler ve sorunlar, fitness ve rekreasyonun ortak faydaları konuları çalışılmıştır.

Tablo.2 İnsanın fiziksel doğası ile ilgili alanlar

Araştırmada saptanan bölümler/ABD	Örneklenen Kitle	İncelenen Yapılar/Konular
Sağlık, Kinesiyoloji, Beden Eğitimi, Egzersiz ve Spor	Farklı toplumlar ya da topluluklar, gönüllüler, terapötik rekreasyon uzmanları, engelliler, hastalar, öğrenciler, bunama hastaları, otizm hastaları, çocuklar, istismara uğrayan ergenler, psikiyatrik yardım alan ergenler	Softball, slow-pitch, kaya tırmanıcılığı, atletizm, Terapötik rekreasyon hizmetleri, Sağlık kuruluşlarındaki rekreasyon programları, Yaşlılar için rekreasyon, spor ve fiziksel aktivite olanakları, Topluluk sporları, Farklı toplumların fiziksel aktiviteleri. Alkol bağımlılığının önlenmesine yönelik terapötik rekreasyon hizmetleri, Üniversite rekreasyonunda yaralanmalar ve yapısal faktörler, Üniversitelerde fiziksel rekreasyon için tesis planlaması ile ilgili trendler ve sorunlar, Fitness ve rekreasyonun ortak faydaları

Doğal çevre ile ilgili alanlardaki tezlerde, koruma alanları, dağlar, göller, ekoturizm alanları, rekreasyon alanları ve ağaçlandırılmış alanlar üzerinden araştırmalar/incelemeler yapılmış olup; rekreasyonun doğal çevre, ağaçlandırılmış alanlar ya da koruma alanları üzerindeki etkisinin (impact) izlenmesi (monitoring), rekreasyon alanlarının sınıflandırılması, rekreasyon alanlarının korunması, rekreasyon alanlarına erişim konuları çalışılmıştır.

Tablo.3 Doğal çevre ile ilgili alanlar

Araştırmada saptanan bölümler/ABD	Örneklenen Kitle	İncelenen Yapılar/Konular
Coğrafya, Antropoloji, Doğal Kaynaklar	Koruma alanları, dağlar, göller, ekoturizm alanları, rekreasyon alanları, ağaçlandırılmış alanlar.	Rekreasyonun doğal çevre, ağaçlandırılmış alanlar ya da koruma alanları üzerindeki etkisinin (impact) izlenmesi (monitoring), Rekreasyon alanlarının sınıflandırılması, Rekreasyon alanlarının korunması, Rekreasyon alanlarına erişim.

Yapılandırılmış çevre ile ilgili alanlar kategorideki tezlerde, açık hava rekreasyon alanları, parklar, kamu orman alanları, milli park ve ormanlar, rekreasyon

tesisleri, belediye park ve rekreasyon departmanları üzerinden araştırmalar/incelemeler yapıldığı tespit edilmiştir. Yapılandırılmış çevre ile ilgili alanlardaki rekreasyon konulu tezlerde; farklı eyaletlerdeki açık alan rekreasyon alanlarının analizi, açık alan rekreasyon kaynaklarının planlanması, geliştirilmesi, açık alan rekreasyon alanlarında peyzaj planlaması, açık alan rekreasyonunun çevresel ve ekonomik etkileri, orman planlaması ve rekreasyon için kaynak tahsisatı, kamu alanlarında rekreasyonun planlanması, ormancılık uygulamalarının rekreasyon üzerindeki etkileri, rekreasyon tesis alanlarının değerlendirilmesi, rekreasyonel alanlarda su kalitesinin iyileştirilmesi konuları çalışılmıştır.

Tablo.4 Yapılandırılmış çevre ile ilgili alanlar

Araştırmada saptanan bölümler/ABD	Örneklenen Kitle	İncelenen Yapılar/Konular
Ziraat, Şehir ve Bölge Planlama, Çevre Tasarımı ve Planlaması, Tarım, Ormancılık, Peyzaj Mimarlığı, Mimarlık, Kırsal Ekonomi, Tarım Ekonomisi	Açık hava rekreasyon alanları, parklar, kamu orman alanları, milli park ve ormanlar, rekreasyon tesisleri, belediye park ve rekreasyon departmanları,	Farklı eyaletlerdeki açık hava rekreasyon alanlarının analizi, Açık hava rekreasyon kaynaklarının planlanması ve geliştirilmesi, Açık hava rekreasyon alanlarında peyzaj planlaması, Açık hava rekreasyonunun çevresel ve ekonomik etkileri, Orman planlaması ve rekreasyon için kaynak tahsisatı, Kamu alanlarında rekreasyonun planlanması, Ormancılık uygulamalarının rekreasyon üzerindeki etkileri, Rekreasyon tesis alanlarının değerlendirilmesi, Rekreasyonel alanlarda su kalitesinin iyileştirilmesi

Sonuç

Turizm fakülteleri bünyesinde açılması planlanan rekreasyon programlarının müfredat kapsamı hakkında öneri getirmek amacıyla tasarlanmış bu araştırma sürecinde incelenen 619 lisansüstü tezden hareketle belirli çıkarımlara ulaşılmıştır. İlk çıkarım, rekreasyonun multidisipliner bir alan olduğu ve farklı bilim alanları altında farklı yönleriyle ele alındığıdır. Buna göre:

1- Rekreasyon, insanların duygusal/düşünsel doğası ile ilgili bir olgudur. Bu alanla ilgili disiplinlere ait rekreasyon eğitimi tasarımlarında, insanın psiko-sosyal ve bilişsel yapısının dikkate alınması gerekmektedir. Ayrıca, destinasyonun kamu politikası, rekreasyon politikası, hukuk kuralları, ekonomisi, rekreasyon alanları ve tesislerine yönelik talebin tahminlenmesi ile bu alan ve tesislerin fizibilite çalışmaları, finansmanı,

işletilmesi, uygulanacak fiyat ve ücret gösterme politikası, ekonomik etkileri gibi konularla, boş zaman ve rekreasyon eğitimi ve terapötik rekreasyonun psiko-sosyal boyutu, “insanların duygusal/düşünsel doğası ile ilgili” alanlara odaklanan fakülteler altında açılacak rekreasyon bölümlerinin müfredatlarında yer almalıdır. Bu çalışmada yapılan bilim alanları gruplaması açısından değerlendirildiğinde, Turizmin Fakültelerinin ve dolayısıyla bunlar altında yer alan rekreasyon bölümlerinin müfredat kapsamlarının bu saptamalara göre yapılması önerilmektedir.

2- Rekreasyon, insanların fiziksel olarak sağlıklı olmasını destekleyebilecek bir olgudur. Sağlık ve spor ile ilgili alanlardaki eğitim tasarımlarında, insanların fiziksel olarak sağlıklı olmasını destekleyecek ve toplumun farklı kesimlerine uygun (örneğin; yaşlılar, gençler, engelliler, çocuklar) fiziksel aktivite, spor türleri ve terapötik rekreasyon uygulamalarına odaklanılmasının uygun olabileceği düşünülmektedir. Böylece BESYO ve Turizm Fakülteleri bünyesindeki rekreasyon bölümlerinin misyonlarını ve buna paralel olarak müfredat kapsamlarını birbirinden ayırtırmak mümkün olabilir.

3- Büyük çoğunluğu açık alanlarda gerçekleştirilen rekreasyon aktiviteleri için doğal çevre üzerinden (örneğin; ağaçlandırılmış alanlar, doğal ormanlar, göl çevresi, koruma alanları) belirli rekreatif alanlar ayrılmaktadır. Rekreasyon aktiviteleri için hangi alanların tahsis edileceği, bu alanların nasıl planlanacağı, rekreasyon aktivitelerine ayrılacak alanlarının doğal çevre üzerindeki etkisinin tahminlenmesi, izlenmesi, rekreasyon alanlarının sınıflandırılması, rekreasyon alanlarına erişim güzergahlarının belirlenmesi gibi konular doğal çevre ile ilgili alanların ilgi kapsamına girmektedir.

4- Rekreasyon aktiviteleri için tahsis edilecek olan rekreasyon alanları ve rekreasyon tesislerine yönelik olarak, yapılandırılmış çevre unsurları da rekreasyon araştırmalarının bir boyutu olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, rekreasyon alan ve tesislerinin planlanması, tasarımı, peyzajı, mimarisi, inşası yapılandırılmış çevre ile ilgili alanların ilgi kapsamına girmektedir.

Bu dört kategori, rekreasyonun var olabilmesi ve sürdürülebilmesi açısından bir zincirin halkaları gibi birbirini tamamlamaktadır. Bu nedenle, tüm kategorilerin bir bütün halinde dikkate alınarak, birbirini destekleyerek gelişmesi ve bu gelişim için bilimsel araştırmaların multidisipliner tasarlanması uygun olabilir. Bununla birlikte, farklı fakülte ve yüksekokullar altında verilen rekreasyon eğitiminin hem belirli şekillerde birbirinden ayrılarak uzmanlaşmaya imkan oluşması ve fakat hem de mezunların alanın genel kapsamı hakkında da fikir sahibi olması uygun olabilir.

Turizm ile ilgili fakülte ve yüksekokullarda açılmakta olan ‘rekreasyon yönetimi’ bölümlerinin müfredat ve ders tasarımları planlanırken, alanın multidisipliner yapısı da dikkate alınarak, hem insanın psiko-sosyal ve bilişsel yapısına yönelik olarak psikoloji, sosyoloji ve sosyal psikoloji derslerinin, hem de yapılandırılmış çevre ile ilgili olarak planlama ve politika, hukuk, ekonomi, işletme ve finans konularının dikkate alınması gerekmektedir. Bu bağlamda, turizm ile ilgili fakülte ve yüksekokullar altında açılan ‘rekreasyon yönetimi’ bölümlerinin müfredatları belirlenirken; psikoloji, sosyoloji, sosyal psikoloji, ekonomi, işletme, finans, muhasebe gibi derslerin yanı sıra, rekreasyonun genel yapısı, rekreasyon alanları ve yönetimi / park ve rekreasyon tesisleri yönetimi, rekreasyon programlama, açık alan rekreasyonu, terapötik rekreasyon, rekreasyon işletmeciliği, rekreasyon hizmetleri pazarlaması, rekreasyonel liderlik, rekreasyon işletmelerinde insan kaynakları yönetimi, destinasyon politikası ve

planlaması, rekreasyon politikası, genel turizm ve rekreasyona ilişkin hukuki düzenlemeler gibi derslerin de öncelikli olarak dikkate alınması önerilmektedir.

Beden eğitimi ve spor ile ilgili fakülte ve yüksekokullarda açılmakta olan rekreasyon bölümlerinin müfredat ve ders tasarımları planlanırken, toplumun farklı kesimlerine uygun (örneğin; yaşlılar, gençler, engelliler, çocuklar) fiziksel aktivitelere türlerine odaklanması önerilmektedir. Bu bölümlerin müfredatları belirlenirken, topluluk sporları, bireysel sporlar, anatomi, kinesiyojoloji, fitness, spor psikolojisi, egzersiz fizyolojisi, fiziksel rekreasyon programlama, rekreasyonel liderlik, fiziksel aktivite ve sağlık, spor yaralanmaları ve ilk yardım gibi konulara odaklanılabilir.

Rekreasyonun tüm boyutlarının bütünlük bir şekilde gelişmesi gerektiğinden daha önce bahsedilmiştir. Fakat görüldüğü gibi, terapötik rekreasyon ile ilgili olan kısım, ne turizm ne de beden eğitimi ve spor ile ilgili bölümlerdeki eğitim tasarımlarına tam olarak yerleşmemektedir. Terapötik rekreasyonun hem sosyal bilimler hem de sağlık ve spor bilimleri ile ilgili olması rekreasyonun bu boyutunun mevcut eğitim sistemindeki konumunun tespiti zorlaştırmaktadır. Yurtdışındaki eğitim kurumlarında, rekreasyonun bu boyutunun genellikle 'sağlık, spor ve rekreasyon' adlı eğitim programları içerisinde yer aldığı görülmektedir. Özel gereksinimli bireylere (hasta, yaşlı ve engelliler) yönelik olarak tasarlanmış rekreasyonel aktiviteler yoluyla onların eğlenerek, oynayarak, keyif alacağı uğraşlar edinerek, yarışarak gelişimlerine ve tedavi süreçlerine katkıda bulunan 'terapötik rekreasyon' (Karaküçük, 2014) ile ilgili olarak 'Terapötik Rekreasyon Anabilim Dalı'nın açılmasının, rekreasyonun bu boyutunun gelişmesi açısından uygun olabilir.

Bu araştırmada asıl amaca ulaşmak için izlenen yöntem, aynı zamanda Proquest veri tabanında yer alan lisansüstü tezlerin incelenmesi yoluyla rekreasyon konulu araştırmaların da genel bir saptamasını yapmaktadır. Bu nedenle, lisans düzeyindeki müfredat geliştirme çalışmalarına katkı sağlamanın yanı sıra, var olan ve açılacak olan anabilim dallarındaki rekreasyon konulu çalışmalar için de ufuk açıcı olabileceği düşünülmektedir. Bilimetric bir çalışma olma özelliği taşıyan bu çalışma, rekreasyonla ilgili literatür değerlendirmeleri ve meta-analizleri destekleyebilir. Bu araştırma ayrıca; program geliştirme pratiği açısından ortaya koyduğu bakış açısıyla da, farklı alanlarda program tasarımı yapmak isteyen akademisyenlere fikir verebilir.

Çok sayıdaki nitel verinin pratik bir şekilde analiz edilmesine yardımcı olan ve bulguların görselleştirilmesi için kullanışlı bir araç olan kelime bulutu analizinin kullanıldığı bu çalışma, diğer nitel veri analizi gerektiren çalışmalara örnek teşkil edebilir. Ancak, oldukça pratik bir teknik olan kelime bulutu analizinin bazı kısıtlarının olduğunu da belirtmek gerekmektedir. Örneğin, verinin tamamının İngilizce olduğu çalışmamızda, kelime bulutu analizi orijinal veri üzerinden yapılmış ve görsellerdeki kelimeler İngilizce olarak raporlanmıştır. İngilizce ve Türkçe'nin gramer yapısı bakımından farklılık göstermesi nedeniyle (örneğin, Türkçe'nin sondan eklemeli bir dil olması) verinin Türkçe'ye çevrilmesinin, verinin ayıklanmasını ve analizden aynı bulguları elde etmeyi zorlaştıracığı düşünüldüğünden veri orijinal hali ile analize tabi tutulmuştur. Araştırmacıların bu tekniği kullanırken, tekniğin kısıtlarını da göz önünde bulundurması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akyıldız, M. (2012). Rekreasyon Bölümleri Koordinasyon Toplantısının Ardından. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 23 (1): 146-147.
- Al, U. (2009). Türkiye'nin Görelî Atıf Etkisi Üzerine Bibliyometrik Bir Çalışma. *Bilim Dünyası*, 10 (2), 231-244.
- Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi. (2014). Akademik Turizm Eğitimi Arama Konferansı Sonuç Bildirgesi. <http://www.anatoliajournal.com/aramak/6.sonuc.htm> , Erişim Tarihi: 02.06.2014.
- Evren, S. & Kozak, N. (2013). Bibliometric Analysis of Tourism and Hospitality Related Articles Published in Turkey. *Anatolia – An International Journal of Tourism and Hospitality Research*. 25 (1): 61–80.
- Hunt, C., Gao, J. & Xue, L. (2014). A Visual Analysis of Trends in The Titles and Keywords of Top-Ranked Tourism Journals, *Current Issues in Tourism*, 1-7. (Accepted Proof).
- Kalkınma Bakanlığı (2015a). VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı. <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/4/plan6.pdf> , Erişim Tarihi: 23.03.2015.
- Kalkınma Bakanlığı (2015b). VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı. <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/3/plan7.pdf> , Erişim Tarihi: 23.03.2015.
- Karaküçük, S. (2014). Terapötik Rekreasyon ve Uzmanlığı (Liderliği). (H. M. Şahin, H. Taşkın, S. Aktaş, M. Esentaş & F. Şahin, Ed.), *II. Uluslararası Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Kongresi Özel Kitapçığı*. (s. 74-80).
- Kızanlıklılı, M. M. (2014). Türkiye'deki Yükseköğretim Kurumlarında Rekreasyon Eğitiminin Yapısı. *International Journal of Science Culture and Sport, Special Issue 1*: 46-60.
- Kodaş, D. (2014). International Journal of Wine Business Research (IJWBR) Dergisinin Bibliyometrik Özellikleri Açısından İncelenmesi. (N. Kozak & E. Günlü, Ed.), *VII. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi Bildiri Kitabı* (s. 98-112). Aydın: Detay Yayıncılık.
- Konur, O. (2011). The Scientometric Evaluation of The Research on The Algae and Bio-Energy. *Applied Energy*, 88 (1): 3532–3540.
- Konur, O. (2012a). The Evaluation of The Global Research on The Education: A Scientometric Approach. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 47 (1): 1363 – 1367.
- Konur, O. (2012b). The Scientometric Evaluation of The Research on The Production of Bioenergy from Biomass. *Biomass and Bioenergy* , 47: 504-515.
- Leydesdorff, L. (2001). *The Challenge of Scientometrics: The Development, Measurement, and Self-Organization of Scientific Communications*. USA: Universal Publishers. <http://www.bookpump.com/upb/pdf-b/1126816b.pdf>, Erişim Tarihi: 03.12.2014.
- Leydesdorff, L. & Gauthier, E. (1996). The Evaluation of National Performance in Selected Priority Areas Using Scientometric Methods. *Research Policy*, 25 (1): 431-450.

Montoya, F., Montoya, M., Gomez, J., Manzano-Agugliaro, F. & Alameda-Hernández, E. (2014). The Research on Energy in Spain: A Scientometric Approach. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 29 (1): 173-183.

Riggs, R. J. & Hu, S. J. (2013). Disassembly Liaison Graphs Inspired by Word Clouds, *Procedia CIRP*, 7: 521-526. (Accepted Proof).

Sever G. N. & Özkan Buzlu M., (2014). The Scholarship on The Scholarly Research of Recreation: Context of Tourism and Other Research Areas. (E. Koç, H. Abdioğlu & R. Kılıç, Ed.), *9th International Conference: New Perspectives in Tourism and Hospitality Book of Proceedings* (s. 271-280). Burhaniye, Turkey. <http://tourman2014.org/wp-content/uploads/2014/04/BOOK-OF-PROCEEDINGS1.pdf>, Erişim Tarihi: 11.02.2015.

Turan, A. (2014). Turizm Konulu Yüksek Lisans Tezlerinin Bibliyometrik Özellikleri (1984-2013). (N. Kozak & E. Günlü, Ed.), *VII. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi Bildiri Kitabı* (s. 3-15). Aydın: Detay Yayıncılık.

Tütüncü, Ö. (2008). Rekreasyon Yönetimi'ne Yönelik Üniversite Düzeyinde Bir Müfredat Geliştirme Önerisi. *Anatolia: Turizm Araştırma Dergisi*, 19 (1): 93-103.

Tütüncü, Ö., Taş, İ. & Kiremitçi, İ. (2012). Rekreasyonda Kurumsallaşma ve Uzmanlaşma. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 23 (1): 112-116.

Wordle. <http://www.wordle.net/create>, Erişim Tarihi: 19.09.2014.

Xiao, N. (2010). The Evaluation of Research by Scientometric Indicators. *The Journal of Academic Librarianship*, 36 (6): 554-555.

Zorba, E. (2008, Eylül). Türkiye'de Rekreasyona Bakış Açısı ve Gelişimi. *Gazi Haber Dergisi*, s. 52-55.

Zorba, E., Cerit, E., Gümüşdağ, H. & Evli, M. (2013). Rekreasyon Bölümlerinin Tercih Edilme Nedenleri ve Bölüm Öğrencilerinin Beklentilerinin Araştırılması. *Uluslar arası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi*, 8 (3), <http://sstbdergisi.com/?sayfa=dergilist&aranan=1>, Erişim Tarihi: 21.10.2014.